Antibiyotik Direnci ile Mücadele için Tek Sağlık Çerçevesinin Benimsenmesi

Türkiye

Antibiyotik direnci (ATD) - mikropların antimikrobiyallere direnç gösterme kabiliyeti kazanması - 20. yüzyılda halk sağlığında kaydedilen pek çok ilerlemenin etkinliğini tehlikeye atan endişe verici bir küresel sağlık tehdidi olmaya devam etmektedir. OECD'nin yaptığı son analize göre, 34 OECD ve AB/AEA ülkesinde, ATD her yıl 79 binden fazla can almaktadır. Bu analize göre, ATD'nin sağlık sistemlerine yıllık maliyeti 29 milyar dolara yaklaşmaktadır. Tek Sağlık Çerçevesi olarak adlandırılan ve insan sağlığı, hayvan sağlığı, tarımsal gıda sistemleri ve çevreyi kapsayan çok sektörlü bir yaklaşımın benimsenmesi ATD ile mücadelede hayati önem taşımaktadır.

Türkiye son yıllarda ATD ile mücadelede önemli adımlar atmıştır. Ancak daha fazla ilerleme kaydedilmesi gerekmektedir:

12 antibiyotik-bakteri çifti için direnç oranları 2005 ve 2019 yılları arasında artmış (%38,1'den %46,5'e) ve OECD ortalamasının (2019'da %20,8) üzerine çıkmıştır. Direnç oranlarının 2035 yılına kadar %43,8'e gerilemesi ve beklenen OECD ortalamasının (%20) üzerinde kalması beklenmektedir.

Daha fazla önlem alınmadığı takdirde, 2019 ve 2035 yılları arasında, direnç oranlarındaki en hızlı artışın vankomisine dirençli *Enterococcus faecium* ve vankomisine dirençli *Enterococcus faecalis*' de olacağı beklenmektedir (sırasıyla yüzde 4,8 ve 3 puan). Bu antibiyotik-bakteri çiftlerinde artan direnç, idrar yolu enfeksiyonları, menenjit ve kan dolaşımı enfeksiyonları gibi hastalıkların tedavisini zorlaştırabilir.

İnsan sağlığı sektöründe, toplam antibiyotik tüketimi 2015 yılında günde 1 000 kişi başına ortalama 28,2 tanımlanmış günlük doz (DDD) ile OECD ortalamasının (23,3) altındadır. Eğilimler devam ederse, toplam antibiyotik tüketiminin 2030 yılına kadar 1 000 kişi başına günde 33 DDD'ye çıkarak, öngörülen OECD ortalamasının (22,5) üzerine çıkması beklenmektedir.

Erişim antibiyotikleri - daha düşük direnç potansiyeline sahip birinci ve ikinci basamak tedaviler - 2015 yılında Türkiye'de tüketilen tüm antibiyotiklerin yaklaşık %46,5'ini oluşturmuş ve DSÖ'nün Erişim antibiyotiklerinin ulusal tüketimin en az %60'ını oluşturması hedefinin altında kalmıştır.

ATD, Türkiye'de nüfus sağlığı ve sağlık bütçesi için endişe verici bir tehdit oluşturmaya devam etmektedir:

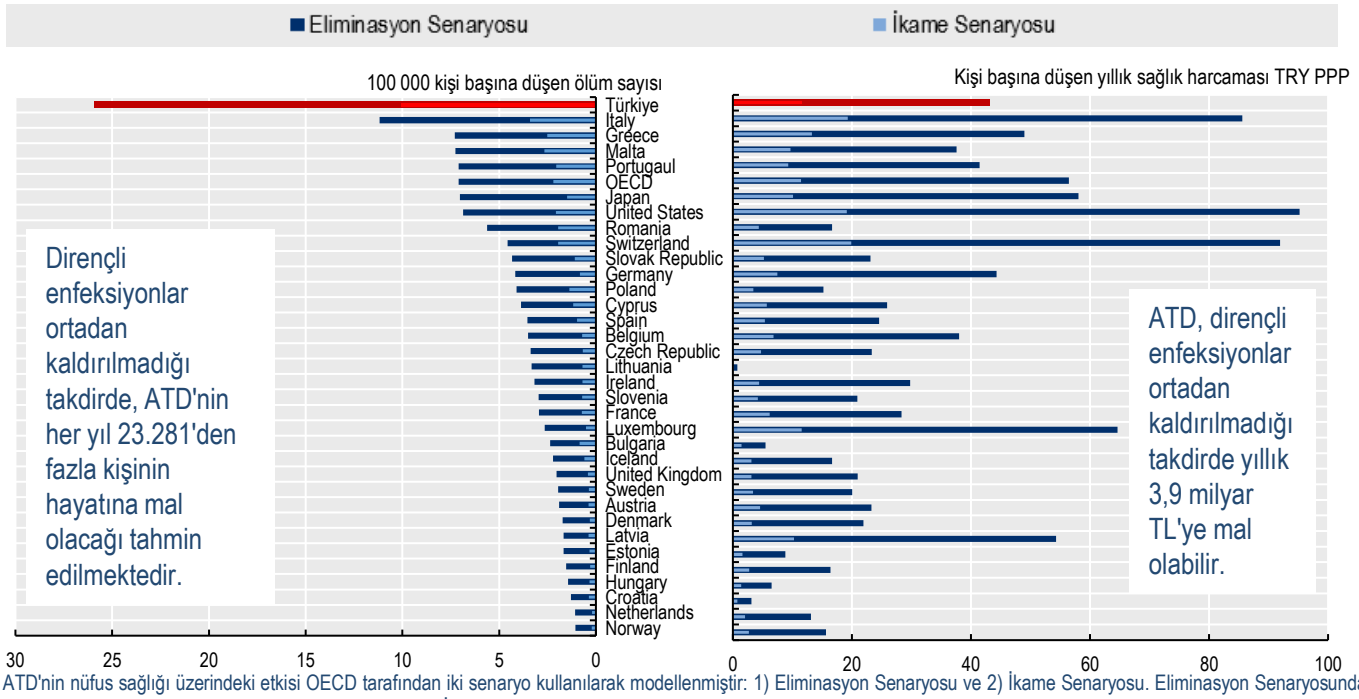

Not: ATD'nin nüfus sağlığı üzerindeki etkisi OECD tarafından iki senaryo kullanılarak modellenmiştir: 1) Eliminasyon Senaryosu ve 2) İkame Senaryosu. Eliminasyon Senaryosunda tüm dirençli enfeksiyonların ortadan kaldırıldığı varsayılırken, İkame Senaryosunda tüm dirençli enfeksiyonların yerini tamamen duyarlı enfeksiyonların alacağı varsayılmaktadır. Her iki senaryo da literatürdeki kanıt yetersizliği nedeniyle makul olarak görülmektedir.

Türkiye bazı politika alanlarında iyi performans göstermektedir ancak daha fazla politika eylemi için yer vardır:

Ulusal ATD Eylem Planı

İnsan sağlığında antimikrobiyal kullanımının iyileştirilmesi

İnsan sağlığında antimikrobiyal tüketiminin izlenmesi

İnsan sağlığında enfeksiyon önleme ve kontrolü

İnsan sağlığında ATD konusunda eğitim ve öğretim

Karasal hayvan üretimde biyogüvenlik uygulamaları

Gıda işlemede iyi yönetim ve hijyen uygulamaları

Politikaları ATD ile Mücadele Küresel Eylem Planı ile uyumlu hale getirmek için aşağıdaki eylem öncelikleri belirlenmiştir:

- ATD ulusal eylem planının uygulanmasına yönelik mali hükümlerin ulusal eylem planlarına ve bütçelere dahil edilmesi.
- Ulusal kılavuzların uygulanmasını ve antimikrobiyal kullanımına ilişkin verilerin reçete yazanlara sistematik olarak geri bildirilmesini sağlamak için insan sağlığında antimikrobiyal kullanımının optimize edilmesi.
- ATD'nin ilgili tüm insan sağlığı profesyonelleri için hizmet öncesi ve hizmet içi eğitime sistematik ve resmi olarak dahil edilmesini.
- Hayvan üretim sektörünün yoluyla geliştirilmesi: a) iyi hayvancılık ve biyogüvenlik uygulamalarını sağlamak için ülke çapında bir plan uygunması ve b) uygulamaların düzenli olarak değerlendirip varolan biyogüvenlik uygulamalarının iyileştirilmesi.
- Gıda işlemede iyi yönetim ve hijyen uygulamalarının iyileştirilmesi: a) üretim ve hijyen konusunda en iyi uygulamaları teşvik etmek için ülke çapında bir planın uygulanması ve b) uygulamanın düzenli olarak değerlendirilmesi.

Notlar: 1- En geride; 5 - En ileride; Elmaslar OECD ve AB/AEA ülkeleri için modu göstermektedir; Ülke puanları açık mavi ile gösterilmiştir.
Source: 2021-22 Tripartite AMR Self-Assessment Survey

Tek Sağlık yaklaşımı, sektörler arası politikaların eşleştirilmesinin önemini vurgulamaktadır. OECD, sektörler arasında 5 politika önceliğinin ölçeklendirilmesini içeren karma bir politika paketi de dahil olmak üzere farklı politikaların etkisini incelemiştir.

- Antibiyotik yönetiminin iyileştirilmesi
- Sağlık hizmetlerinde el hijyeni uygulamalarının iyileştirilmesi
- Gecikmiş antimikrobiyal reçete yazimi
- Kitlesel medya kampanyalarının arttırılması
- Gıda güvenliğini arttırılması

Türkiye'de karma bir politika paketine kişi başına yıllık 3 TRY yatırım yapılması her yıl önemli kazanımlar sağlayabilir:

Önlenen enfeksiyonlar	Kurtarılan hayatlar	Sağlık hizmeti maliyetlerinde tasarruf (milyon TRY olarak)	İşgücüne katılım ve üretkenlik artışı ile elde edilen kazanımlar (milyar TRY olarak)	Yatırılan TRY başına getiri
115 158	7 334	989.5	3	14.86

OECD
BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES

Bu çalışma OECD tarafından tercüme edilmiştir. Çalışmanın resmi versiyonları sadece İngilizce ve Fransızca dillerindedir. OECD SPheP-AMR veri gezginini ve modelin belgelerini http://oecdpublichealthexplorer.org/amr-doc/ adresinde keşfedebilirsiniz. Embracing a One Health Framework to Fight Antimicrobial Resistance başlıklı OECD raporunun tamamına https://oe.cd/amr-onehealth adresinden ulaşabilirsiniz.

Co-funded by the European Union